

KOROŠKI SLOVENEK

Naroča se pod naslovom: „**KOROŠKI SLOVENEK**“.
Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

Rokopisi se naj pošiljajo na naslov:
Politično in gospodarsko društvo, Klagenfurt, Viktringer-Ring 26.

**List za politiko,
gospodarstvo in prosveto**

Izhaja vsako sredo. — Posamezna številka 15 grošev.
Stane četrletno: 1 S 50 g; celoletno: 6 S — g
Za Jugoslavijo
četrletno: Din. 25.—; celoletno: Din. 100.—

Oj Doberdob!

Druga nedelja v letošnjem postu je posvečena spominu padlih vojnih žrtev. Za mir in pokoj padlih junakov bo Cerkev darovala v službi božji, ljudstva bodo okrasila njihove grobove doma in na vojnih pokopališčih, spominske plošče z imeni padlih sinov in očetov bodo obdali z zelenjem. Listi bodo počastili njihov spomin, duhovnik in učitelj bodeta govorila o veliki njihovi žrtvi na oltarju naroda in domovine. Tedaj se spomni tudi ti, koroško slovensko ljudstvo, svojih najboljših, ki so izkrevaveli na gališki, laški in domači fronti, in posveti jim urico tihega, svetega spomina!

Morda bi bilo boljše, da bi šel svet danes mimo spomina vojnih žrtev molče in ne bi postavljaj spomenikov neznanemu junaku. Ni še minulo dvoje desetletij, odkar je utihnila strašna morija in so izpela železna žrela svojo smrtno pesem. Ni še minilo dvoje desetletij, ko je zemlja požirala tisoče junakov v skupnih grobovih, ki so umirali v težkih ranah in nepopisnih bolečinah na vseh frontah svetovne vojne. Še vedno zevajo zadane rane, prizadete vasi in mesta še niso docela postavljene, zemlja po bojiščih je še vedno zrvana od težkih topovskih krogel, ni še pozabljena vsa vojna groza lakote, bede in sovraštva: in že se pogreza človeški rod v novo sovraštvo in približuje novi svetovni vojni.

Morda bi bilo bolje, da bi šel svet molče mimo spomina vojnih žrtev. Kot greh je težka misel, da je bila ta velikanska žrtev, teh tisoče krvavečih ran, stotisoče grobov, vsa lakota in pomanjkanje, da je bilo vse to hudo in grozno za živeči človeški rod zaman in zastonj. Nismo še zaključili drugega desetletja in že se svet zopet poigrava z orožjem, narode cenimo le še po številu njihovih kانونov in vojaštva, vojna industrija cveti kot v zadnjih letih pred svetovno vojno, dovoljenim in nedovoljenim potom se države oborožujejo proti sosedom. Na daljnem vzhodu zopet grmijo topovi in ropotajo tanki in v „zmagoslavnem“ pohodu zaseda japonska armada kitajsko zemljo. Malega plamena je treba in ves stari svet, ki je danes podoben smodnišnici, zagori v velikanskem ognjenem zublju. Ljudstva se zgrinjajo okoli mož, ki jim pridigujejo novo sovraštvo. In da bi bila tem možem gotovost, da jim bodo sledila ljudstva tudi potem, mirnodušno bi zažgali nov svetovni požar, ki bi bil strašnejši in groznejši od zadnjega.

Ali so torej res bile zaman velike žrtve vseh evropskih front? Ali je bil njihov uspeh edini ta, da se svet danes po dobrem desetletju zopet predaja istim mislim? In če pride do nove svetovne vojne, ali naj je res zastonj novih stotisoče ranjenih, zakopanih, zasutih, razkosanih, izmozganih in izsušenih žrtev?

Kaj je vsa ta večtisočletna zgodovina človeštva drugega kot ena sama dolga pot skozi trpljenja in razočaranja k nepoznani in le zasluteni sreči, en sam bolesten krik po miru in zadovoljstvu! Zadnja svetovna vojna je v svo-

jih posledicah le povečano trpljenje in razočaranje narodov, zmagalcev in narodov-premagancev. Nek nemir je v človeškem rodu in rodga ne bo utešil dotlej, da ne bo počival — v Njem. V tej luči vstaja spomin padlih žrtev minule vojne kot zlati žarek, ki posveti v naša nemirna srca. V tem je blagoslov trpljenja tolikih tisočih vojnih sirot brez očeta in varuha!

Veličastni red narodnega in mednarodnega življenja, en sam je in visoko nadrejen človeškemu nizkemu hotenju in stremljenju. V prahu in potu se človek bori in peha za svojimi nizkimi cilji, zanje žrtvuje, prosi in joka, zanje umira na vojnih poljanah in v lakote polnih, zaduhlih sobicah, življenje pa ga vodi skozi trpljenje in smrt k svojemu resničnemu cilju in resničnejšemu spoznavanju. Narod je raztrgan v kosce, dokler ne zaživi v njem prava narodno-občestvena misel, ta bori svet ostane raztrgan na drobce svojih narodov, dokler se ne pribori do še višje človečansko-občestvene misli, majhno in neznatno bo ostalo človeštvo, dokler se ne znajde v najvišji in najlepši zavesti ene same božje družine pod in nad božjim solncem.

Dan spomina padlih žrtev nam bodi v tem spoznanju dan velike božje družine narodov na zemlji, bodi nam dan hvaležnosti za drago-

... in sedaj **Kathreiner** k mleku. Potem se prebavi trikrat boljše. In cenejši je poleg tega! 1 liter Kathreinerja ne stane niti 10 grošev.

Vendar pozor, ker se dobi pristna Kathreiner Kneippova sladna kava samo v zavojčkih s sliko Bošt. Kneippa,

ceno žrtev naših sinov in očetov! Naj se iz naših src izvije ena sama prošnja: Mir daj njim in nam, o Gospod!

Hitler je prevzel odgovornost.

Žalostna predigra nedeljskih volitev. — Izid je prinesel Hitlerjevi vladi absolutno večino. — Kaj, če ne bo mogel izpolniti obljub?

V čisto posebnih razmerah se je nahajala Nemčija pred volitvami pod pritiskom nemškega fašizma. Ukinjena ja bila vsa ustavna svoboda, socialistični in komunistični poslanci so prišli pravočasno „pod ključ“, domovi zasedeni, njihova zborovanja prepovedana, listi ustavljeni. Noben opozicijski list si ni upal kritikovati vladnega delovanja v strahu pred ukinitvijo, radio je bil več tednov v službi vladnih strank. Vrhunec je dosegla volilna borba v soboto, ki je bila proglašena kot dan „vstajajočega naroda“.

Predigra k nemškim volitvam je bil požar nemškega parlamenta. Krasno državno poslopje, kameniti spomenik slovite nemške demokracije, je bilo pred dvema tednoma uničeno in upepeljeno. Vlada trdi, da so ga zažgali komunisti, ti pa dolžijo hitlerjevce, da so oni sami podtaknili ogenj. Vsekakor pa je postal požig parlamenta simboličnega značaja za sledeče volitve.

Izid volitev ne pomeni v očigled volilnemu terorju vladnih strank nikako presenečenje. Hitlerjevci so dobili 288 mandatov (92 več kot v novembru), nemški nacionalci so k svojim 52 priborili še en mandat, socialdemokrati so nazadovali za en mandat na 120 poslancev, komunisti so izgubili 19 poslancev od novemberskih 100, centrum je pomnožil svoje število poslancev za novih tri, bavarska ljudska stranka ima 19 poslancev. Udeležba je bila zelo povoljna. Novi državni zbor bo štel 657 poslancev, dosedanja vlada Hitler-Papen-Hugenberg ima v njem popolno večino.

Napredovanje nar. socialistov je bilo pričakovati, pred volitvami je bilo celo čuti glasove o absolutni večini nar. socialistov. Tako pa ostane Hitler nujno vezan na svoja vladna

tovariša nemške nacionalne stranke. Napredovanje katoliškega centruma je vzbudilo obilo prijetno presenečenje za vse katoliške kroge in je dokaz nenavadne solidnosti te nemške stranke. Nepričakovano dobro so se držali soc. demokrati, dočim so komunisti pod velikim pritiskom izgubili skoroda petino svojih glasov. Vladi se je posrečilo razbiti drugo najmočnejšo nemško stranko: stranko nevolilcev. Volitve so seveda spremljali spopadi in celo par umorov.

Hitlerjeva vlada je z izidom prevzela vso odgovornost nadaljnjega političnega razvoja v Nemčiji. Njen cilj je dvojni: odstranjenje marksistične nevarnosti in razrešitev mirovnih pogodb. Usodna vprašanja so, v koliko se bo to posrečilo z brutalno silo in s pravico pesti. Vsaka sila rodi kvečjemu protisilo. V nar. socialističnih vrstah se mora dvigniti odpor, silovitejši od sedanjega, čim se pokaže, da vodja ne bo mogel ali ne bo znal izpolniti svojih danih obljub. Zmota bi bila, da se da z ukinitvijo socialističnih organizacij uničiti tudi socialističnega duha. Prav kmalu zna postati Hitlerju v družbi kapitalističnih prijateljev Papena in Hugenberga neprijetno in čim se dvigne do diktature, bo postala očitna vsa nejasnost in nedoslednost njegovega socialnega programa. Razrešitev mirovnih pogodb: Nemčiji danes ni treba plačevati reparacij, enakopravna je v Zvezi narodov, Porenje je izpraznjeno, enakopravnost v načelu priznana. Ali bo Hitler znal in hotel odložiti pruskega šovinističnega duha? In če bi celo znal, ali ne bo masa za njim razočarana? Nemško ljudstvo je bilo dovzetno za njegove krilatice in obljube. Nezadostna njihova izpolnitev je usodna za Nemčijo in Evropo.

Hitler bo posetil Mussolinija. Iz Rima poročajo, da namerava nemški državni kancler Hitler kmalu po volitvah posetiti Mussolinija. Dan poseta zaenkrat še ni znan. Posetu pripisujejo veliko važnost.

Posledice železničarskega štrajka v naši državi. Kot smo poročali, se je vršila železničarska stavka v sredo, dne 1. marca od 9. do 11. ure. Stavka je deloma uspela, vendar je veliko število uslužbencev ostalo pri delu. Vlada je sklenila, da bo proti stavkajočim najostreje nastopila. Aretirani so bili člani stavkovnih odborov, nižjim uslužbencem se odtegne od plače 4%, srednjim je napovedana disciplinarna preiskava, višjim uradnikom pa se je službo odpovedalo. V dunajskem ravnateljstvu je bilo takoj odpuščenih 50 uradnikov, vsi pogodbeno uslužbeni so brezročno odpušteni. Pričakujejo, da bo s to odredbo prizadetih nad 500 uradnikov.

Kaj se pripravlja v naši državi? Kršč. soc. listi napovedujejo predstoječo spremembo državne notranje politike. Glede nastopa vlade proti stavkajočim železničarjem je prišlo v državnem zboru do ostrega nesoglasja. Vlada je ostala s svojim stališčem glede nastopa v manjšini. Vsled nerednosti pri glasovanju so odstopili vsi trije predsedniki državne zbornice. Položaj je docela nejasen in ni izključeno, da sledi slejkoprej kršč. socialna vlada ki bo vršila vladne posle brez in preko parlamenta edino na podlagi zaupanja državnega prezidenta.

Madžarska ruje proti miru. Nek madžarski socialistični pisatelj je priobčil v dunajski „Arbeiterzeitung“ zanimive vesti o pripravljanju Ogrske za novo vojno. Tam pravi: Smatram za dolžnost opozoriti evropsko javnost na Budimpešto, ker je tam ognjišče nove evropske vojne. Ljudstvo se sistematično pripravlja na vojno. Otroci se v šoli uče peti samo o vojni. Čisto slovaške župnije smatrajo za sveto madžarsko zemljo, ki so jo zasedli kleti sovražniki. Na šolskih izletih se igrajo vojake in vojno že osemletni otroci. Madžarska razpolaga z nad 60.000 vojaki. Madžarski železničarji so podrejeni vojaški oblasti. V nekaterih obmejnih mestih so zgrajene ogromne podzemne utrdbe, v katerih je natovorjena velikanska množina municije. Madžarska pripravlja vstajo na Hrvaškem. Hrvaško hočejo odcepiti Jugoslaviji in tako izkazati uslugo italijanskemu fašizmu. Ko bi bila Jugoslavija razbita, bi Italija ne imela proti sebi več sile, ki jo sedaj zadržuje, da se ne vrže proti Franciji. V razbitje Jugoslavije je bilo namenjeno hirtenberško orožje, v isti namen je poslala Italija na Madžarsko vojaška letala, ki so, kakor znano, letela v višini 6000 m. Svoj članek je zaključil: Narodi Evrope, bodite budni! Peklenski kotel madžarskih protirevolucionarjev je ognjišče vojne v Evropi. — Članek je vzbudil v evropski javnosti veliko pozornost, ker je izšel v trenutku, ko je ogrska vlada sklenila, da protestira v Ženevi proti mali antanti, češ da ogroža evropski mir.

Pregled zadnjega tedna: Naše državne železnice se nahajajo v kritičnem položaju. Plače in penzije so zavarovane le še s svotami, ki jih imajo železnice izplačati raznim firmam. — Jugoslovanske žene so zborovale. „Mi nočemo volitev lepotnih kraljic, marveč smo za skromno in čisto ženo. Uvede naj se ženska policija v ohranitev morale“, so bili med drugim njihovi sklepi. — Pogodba male antante zbuja še vedno pozornost v svetu. Sedaj se nagiba na stran male antante tudi Poljska. Sejm (državni zbor) se je odločno izrekel, da hoče z vsemi silami braniti nedotakljivost poljske zemlje in da bo iskreno sodeloval z narodi, ki z njim delijo skrb za varnost svojih domov. V diplomatskih krogih pričakujejo poset jug. zun. ministra Jevtiča, ki naj odstrani nesoglasja med Prago in Varšavo. — Vojna med Japonci in Kitajci se razvija v neprilog Kitajcev. Njihove čete dezertirajo v japonski tabor, Japonci so zasedli glavno mesto džeholske province. — Na Japonskem je bil pred tednom katastrofalen potres. Troje obmorskih mest je močno prizadetih. Nad poldrugi tisoč je mrtvih, 6500 hiš podrtilih in poplavljenih, 1300 bark potopljenih. — Ameriški novi predsednik Roosevelt je bil minuli teden slovesno ustoličen. Istočasno pa se razvija v vseh državah Združenih držav strahovita bančna kriza. Borze v Newyorku so zaprte, bankam

vseh držav je dovoljeno omejeno izplačevanje vlog. Vlagatelji dvigajo denar, izraža se bojazen za dolar.

Tehnika in kmetijstvo.

Stroj slavi svoj pohod tudi na deželi. Leseni cepec je postal prva njegova žrtev, voli in konji mu sledijo. Ne toliko v naših krajih, kjer ima kmet malo polja za obdelavo, pač pa v pokrajinah z izrazitim poljedelskim značajem, kot so Kanada, Argentina, Rusija. Namesto lesenega pluga se rabi železni, namesto srpa kosa ali stroj, namesto cepca mlatilnica. Električni motor skrbi za namakanje zemlje v slučaju suše in traktorji vlečejo in režejo več brazd naenkrat po širnih ravninah. Vzroki in cilji pa so ostali še vedno isti: Da se pridela žito in spremeni v moko in kruh, pridobiva hrana za ljudi in živino. Samo tehnika, način pridobivanja je postal drugačen, konji, goveda, svinje in perutnina pa so še vedno glavni dobavitelji za meso, mleko, maslo, jajca in volno. Preko teh virov ljudske prehrane ne more niti tehnika in tudi nikdar ne bo mogla. Ona je kmetu samo olajšala delo in mu pocenila proizvod. Naravno bogatstvo je ostalo še vedno neispremenjeno in ljudska prehrana se slej kot prej pridobiva še vedno iz naravnih virov, iz zemlje. Spremenil se je torej samo način pridobivanja, to pa vsled tega, da se iz zemlje čim več izžeme, ker je radi povečanja konzuma postala potreba večja. Zemlja pa se dobro izkoristi samo od tistega, ki jo pozna, in priznati se mora, da je prirodoslovna veda z uvedbo umetnega gnojila mnogo pripomogla k temu. Tehnika pa je dala na razpolago sredstva, s katerimi se delo olajša, četudi je odrinila mnogo ljudskega dela.

Že zadnja agrarna kriza v Evropi okoli 70. leta je imela svoj vzrok v tem, da se je pridobilo mnogo neizkoriščenega polja v Ameriki in drugih krajih. Rešiti je bilo samo problem delavstva in transporta, kar se je z napredovanjem tehnike v zadnjem stoletju zgodilo in pridobilo se je prehrane v veliko večji množini, kot je človeštvo porabi. Železnice in ladje so omogočile transport, motorni plugi in traktorji so omogočili velikansko porast proizvodnje, ki je povzročila omenjeno krizo in jo še danes povzroča. Saj so v rabi sedaj plugi, ki sejejo in orjejo, žanjejo in mlatijo ter obenem napolnujejo vreče. S tem so se produkcijski stroški seveda jako zmanjšali in ljudska delovna moč je postala skoro odveč. Nastala je nadproizvodnja žitnih pridelkov in posledica tega padec cene. Posledice čuti cela Evropa, ki dražje proizvaja svoje pridelke in radi vezanosti svetovnega gospodarstva celi svet.

Svetovne zaloge pšenice se danes cenijo samo pri producentih na 11 milijonov ton, sladkorja na 8, premoga na 21, bombaževine na 1.7 milijonov ton. Zaloge so skoro za $\frac{3}{4}$ večje kot letna poraba in ni torej čudno, ako špekulanti pogrežajo včasih radi bojazni pred še večjim padcem cen cele ladje živil v morje. S tega vidika je pa tudi jasno, da nezaposlenost v doglednem času še ne bo mogla pomeniti. Kako velikanski je proizvod na ameriških farmah, samo en primer: Perutninarška farma s 1260 aparatov za valjenje more valiti 560.000 jajc naenkrat in rabi za to dnevno 14.000 kilovatnih ur električnega toka. Vsaki dan se more zvaliti 25.000 piščancev in je sreča, da takih podjetij ni veliko število.

Roko v roki s padcem cen proizvodov gre naravno tudi padec zemljišč, ki se čuti pri naših kmetijah. Ravno vsled razvitega svetovnega gospodarstva in trgovine se ne da kmetijstvo reševati v posameznih deželah, kakor se sedaj vidi, niti v posameznih državah in državna pomoč kmetijstvu skoro povsod odreče. Še le takrat, ka se bo proizvod ravnal po potrebi konzuma, bo kmetijstvo našlo spet svojo rentabiliteto, to pa je mogoče samo v svetovnem gospodarstvu. Kako težko pa je priti do soglasja, kažejo svetovne gospodarske konference, ki se navadno razbiijejo na trdoglavosti te ali one države, ali zaščite posameznih panog gospodarstva. Sicer imajo posamezne države v carinah neko orožje, s katerim lahko regulirajo cene, vendar pa povzroči uveljavljanje carine na kmetijske proizvode na eni strani takoj pritisk na carine

industrijskih proizvodov na drugi strani in posledica je ta, da morata oba dela odnehati ali pa pride do carinske vojne. Iz tega bi torej sledilo, da proizvodnja sama na sebi ni največjega pomena, ampak se mora gledati za tem, ad se najde konzum in potreba za dotični proizvod. Konzum pa bi regulirale zadrage, katerim je iz tega vidika posvečati največjo pažnjo.

DOMAČE NOVICE

Kaj pravite vi?

Zavedajmo se neizpodbitnega dejstva: Naše kmetije in naše domove bodo v vse-spolni krizi rešili le oni gospodarji in gospodinjje, le oni očetje in matere, ki so prežeti ljubezni do domače zemlje in domačega dela. Zemlja in delo na njej zahtevata od svojega ljudstva veliko žrtev, katere je zmožen le tisti, ki spoštuje domači svet, domačo misel in domače delo. Žrtev se rodi iz spoštovanja!

Želja, da rešimo in ohranimo naše domove tudi mlademu rodu, nam danes narekuje nujno skrb za naš, v ljudskih šolah doraščajoči naraščaj, ki bo moral poznati isto spoštovanje domačega sveta in domače misli, kot njegovi očetje in matere. Resnica je, da so šolska bremena v očigled nemškemu nezanimanju za naše šolske težnje v teh težkih dnevih dvakratno težka.

Neko naše društvo nam sporoča, da je na svojem občnem zboru sklenilo, da uvede za svoj najmlajši naraščaj zaseben pouk v slovenščini. Fant-društvenik si je nadel nalogo, da bo v nedeljskih prostih urah poučeval šolobvezne otroke njihove župnije v slovenski pisavi in slovenskem čitanju. Slovenski stariši so pozdravili to brezprimerno požrtvovalnost z največjim veseljem, centrala je obljubila društvu vso svojo moralno in gmotno podporo.

Kaj pravite k temu slučaju drugod? Slučaj je jasen opomin nam vsem, naj storimo še drugod svojo veliko dolžnost do naših najmlajših sestic in bratcev in naj sežemo po samopomoči. Tako bomo na najočitnejši način dokazali, da nas nikakor ni volja gledati, kako naš najmlajši rod vedno bolj tone v morju tuje miselnosti in se ga vedno bolj loteva preziranje vsega domačega, našim očetom in materam svetega in neoskrnljivega.

Prevzv. škof dr. Rožman — petdesetletnik! V četrtek, dne 9. marca praznuje naš visoki rojak škof dr. Gr. Rožman petdeseto leto svojega življenja. Ljubljanska škofija bo proslavila jubilaanta na svečan način z zahvalno sv. mašo v vseh cerkvah vseh župnij in s posebno popoldansko pobožnostjo za otroke. Proslavi se pridružujemo tudi mi koroški Slovenci s prošnjo, naj bi Previdnost ohranila visokega našega rojaka še mnoga leta čilega in zdravega v blagor škofiji in vsemu slovenskemu narodu.

Kako bodo gradiščanski Hrvati praznovali svoj 400 letni jubilej. Hrvatsko kulturno društvo je izdalo poziv na vse Hrvate, ki živijo v Burgenlandski, da z njim praznujejo štiristoletnico prihoda svojih prednikov na zemljo, kjer sedaj prebiva hrvaški narod. Društvo bo priredilo veliko jubilejno romanje v Maria Zell, kjer se hočejo zahvaliti Bogu in Materi božji, da so ostali vsi Hrvati do danes verni sinovi katoliške matere Cerkev. Romanje bo cerkvenega značaja, fantovska, dekliška in pevška društva se ga bodo udeležila korporativno s svojimi zastavami. V jeseni pa se bodo vršile v vsaki vasi, v vsaki cerkvi in šoli in v vsakem društvu jubilejne svečanosti, ki jih je cerkvena in šolska oblast že dovolila. Večje javne proslave vsled gospodarske krize ne bodo priredili.

Bilčovs. (Občinsko gospodarstvo.) Dne 18. p. m. so se zbrali naši občinski svetovalci, da pregledajo račun gospodarstva naše občine za leto 1932 ter sestavijo proračun za 1933. Kljub temu, da se gospodarji pri občini kolikor mogoče varčno, se koncem leta vendar nabere svota, ki nikakor ni majhna. Občinski račun minulega leta znaša S 7684.91 prejemkov in S 7426.39 izdatkov, torej S 258.52 prebitka. Pri tem gre za ubožne 1423 S za uboge v obliki mesečnih podpor brez bolnišnic in drugih iz-

datkov. Proračun za 1933 izkazuje 10.710 S potrebščin, 7370 S kritja, za kritje primanjkljaja v znesku 3340 S se bo pobirala občinska doklada 60%. Iz minulega leta imajo posestniki naše občine 5129 S zaostankov na dokladah, kar je znak današnjih težkih dni, ko kmet ne zmore več svojih plačil. Kedar pa pridejo zopet boljši časi. Zaenkrat pa varčujmo in si pomagajmo sami!

Krčanje. (Pust in post.) Vi, gospod urednik, nemara mislite, da smo mi v planini nad meglo od zemlje odmaknjeni in kar v nebo zamaknjeni. Oho! Motite se! Mi zgoraj imamo več zemlje pod seboj kot vi doli in ker zemlja vse telesno nase vleče, ima več zemlje pod nami tudi več moči do nas. Za vas, posebno za meščane velja pesem: Na hribe, planine in strme gore, tja kliče in miče in vabi srce! Za nas planince pa: Pridi gorenje z mrzle planine! Če pa ima svet moč, jo ima tudi pust. Kaj uganja pust, pa tako veste: da ni brez šal in burk in norčij. Sicer pa povemo, da starejši in resni ljudje niso njegovi pristaši, pač pa mladina. Imeli so letos celo otroci v šoli zabavne pustne predstave. Resnejši ljudje so bili zjutraj v cerkvi, kakih 50 ljudi, dvakrat toliko moških kot žensk. Nekdaj, ko so svetili še s trskami, je bila navada, da je o polnoči krčmar-gospodar prišel v sobo med plesalce s trskami v pesti, sredi sobe je trske prelomil in takoj nato je ples prenehal. To je bila disciplina! Nekaj let že je tukaj posebna navada, posneta najbrž od Nemcev, takozvani Sauschädelball. To reč bi moral popisati dramatik. Kedar svinje koljejo, preži moški ter ukrade svinjsko glavo. Kajpada gleda, da odreže precej vratu zraven, da je gostija bogatejša. Določeni dan nesejo nato svinjsko glavo v sprevodu z muziko in vriskom v zmenjeno hišo. Pred hišo se vrši sodna obravnava z žandarjem tožnikom, pričami in zagovorniki. Konča se z oprostitvijo tatu, pojedino, pijačo, plesom in raznimi šalami. Ohranile so se pa tudi nekatere svete navade. Na pustno nedeljo in naslednja dva dni kropijo okoli hiš z blagoslovljeno vodo, da odganjajo hudobo. Stari pobožni ljudje pravijo, da ima te dni hudi duh večjo moč, blagoslov pa mu jo jemlje. — Pustni čas nam je prinesel tudi poroko, a samo eno. Menda bi jih bilo več, ko bi ljudje znali kakor v mestih ločiti zakrament od vsega, kar zahteva svet. Poroka ni draga in more biti tudi zastonj, a drugo stane; ljudje pa so sužnji navad. Tudi pri nas poznajo „šranganje“ in „gor dajanje“ ugank, vabljenje svatov z godbo, razno pozdravljanje in narekovanje. Par vzgledov: Kam udari voznik konja, ko pelje svate k poroki? Po barvi dlake! Po kateri poti gre nevesta k vezelci (poroki)? Po sedmi (7. sv. zakon)! Kaj hočeta ženin in nevesta, ko gresta h poroki? Prosto pot! — In še kaj o postu. Tudi pri nas je že moderniziran. Znano je, da so se tudi v gorah prej zelo postili. Še pred vojsko so se nekatere družine strogo postile: celi post nič mastnega! Nekatere družine ne uživajo še sedaj na veliki in kvaterni petek mleka, za zabelo rabijo samo olje. Sicer pa je tudi pri nas tako kot pri vas v dolini, da bomo prisiljeni se postiti, ker je pač treba šparati. V tem se od vas dolincev najmanj razlikujemo.

Rute ob Baškem jezeru. (O porokah.) Tudi mi izpod Jepe se hočemo oglasiti, da ne bo sicer kdo mislil, da spimo zimsko spanje. Sicer nimamo veliko novic iz naše raztresene vasi, a iz našega pustnega časa imamo poročati kar tri prav vesele — seveda o porokah. Prvi, ki se je odločil za zakonski stan, je bil mladi Pavlič, ki si je izbral za ženo Prantimovo Trezijo iz Ovčine. Pavličev Luka, znan čevljarški mojster, pa si je izbral družico na oni strani Karavank. Mladi Ulbing je peljal Novinjakovo Mojčijo pred oltar. Želimo tem našim najmlajšim družinam obilo sreče in zadovoljstva.

Rožek. (Razno.) Pichlerjevo posestvo v Rožeku je bilo ponovno prodano in je dobilo to pot za svojega novega gospodarja g. Mitscheja, pekovskega mojstra v Rožeku. Dobili smo tudi novega cestarja, ki je Nemec iz Zilske doline. Domačinom se torej ne privošči niti cestarske službe, četudi jih je cela kopa brezposelnih. Občinski očanci bi domačim ljudem lahko posvetili večjo skrb. Izgleda, da smo mi samo za to, da plačujemo davke, službe pa se podeljuje Nemcem. — Tudi ženili smo se v pustu. Posebno veselo je bilo na že-

nitnini pri Očju v Dolinčičah. Domača hčerka Justina je podala roko mlademu Grumu v Zgornjih Goričah, ki jo je izbral za novo gospodinjo svojemu domu. Zavednemu paru želimo obilo zakonske sreče in blagoslova!

Sele. (Pogreb.) Dne 23. p. m. smo pokopali Sebastijana Mageka p. d. Voravčevega Bošta. Star je bil blizu 70 let in zadnje čase nekoliko bolehen. Prejšnji dan je bil na ženitnini in tam najbrže ni hotelo zmanjkati vina in tudi so svatje ob takih prilikah precej radodarni, tako da si ga je rajni Bošt privoščil nad mero. Okoli polnoči se je vračal pevajoč domov, zgrešil zasneženo pot in padel v tri metre globoki jarek. Ko so ga našli, je bil že v nezavesti in se ni več prebudil. Kljub njegovi slabosti mu Sele niso odrekle lepega pogreba. Sploh je pri nas še ta lepa navada, da pri pogrebi ni razlike med siromaki in premožnejšimi. Tako so farami v prav lepem številu z gasilci in pevci spremljali rajnega Bošta na njegovi zadnji poti in v lepem vzgledu dokazali, da dajejo tudi ubožnemu njegovo čast. „Fundus instruktus“ rajnega Bošta znaša 24 grošev, zato so stroške njegovega pogreba prevzeli bližnji sorodniki in deloma občina. Mir mu!

Blače pri Zili. (V tretje gre rado.) Po več mesecev včasih v naši mali fari ni pogreba. V tednu po pustu pa smo imeli kar tri. Na pustni torek smo pokopali Jakoba Schnabl, posestnika in mlinarja. 55 let je bil mežnar naše podružnice v Grabnu. Nad 20.000krat je zvonil jutrnico v svojem življenju. Pogreb je bil veličasten. Takoj drugi dan navrh smo pokopali deklico Rezko Pip in tedaj so rekli nekteri: V tretje gre rado. Pa saj nimamo nobenega bolnika v fari! — Drugi dan pa smo potegnili našega soseda posestnika Antona Ferlitscha mrtvega iz Zile. Pri obeh pogrebi je bil in še zadnji dan pri sv. maši. Kar vstrašili smo se. Nagle in neprevidene smrti reši nas o Gospod!

Kamen. (Smrt.) Dne 25. februarja smo pokopali Alojzijo Kulter, roj. Kavšek, gospodinjo Markove hiše v Zablatih. Zapušča moža in dvoje nepreskrbljenih deklet, ki bodo bridko občutili izgubo drage mamice. Rajna je bila rodod Kranjca, z rajnim prvim možem sta kupila Markovo posestvo pred 20 leti. Bila je verna in narodna mati in se tega svojega prepričanja nikdar ni sramovala. Bolehala je na želodčni bolezen in tej se je pridružila jetika. Vdano je prenašala bolezen. Naj ji bo On pravičen sodnik, zaostalim naše iskreno sožalje!

NAŠA PROSVETA

Iz glinjske okolice. Roke se mi že tresejo pri pisanju in vendar ne morem zamolčati, kako smo se na pustno nedeljo kratkočasili pri Cingelcu na Trati. Naši igralci so priredili burko „Zdravnikov strežnik“ in „Pri gospodi“. Nastop naših fantov in deklet nas je nadvse presenetil. Nasmejali smo se res iz srca. Med in po igri pa je zapela naša mlada „Drava“ lepo in živahno, da smo strmeli. Čast vrlim pevovodji, ki je vzel nase trud in žrtev, da ohrani lepo pesem naši fantovski družini in

vsemu rodu. Fantom in dekletom pa kličemo: Čvrsto naprej po tej poti, vaša požrtvovalnost bo v čast vam in v veselje našim družinam! — Nadejamo se, da prav kmalu zopet vidimo in slišimo na našem odru naše igralce, igralke in pevce. Naj so uverjeni, da jim je obilen obisk zagotovljen. Jč.

Škofiče. (Družaben večer.) „Edinost“ je priredila na pustno nedeljo pri Krištofu lepo prireditve. Dvorana je bila zasedena do zadnjega kotička in občinstvo je pokazalo obilo zanimanja za pestri spored. Iznenadili so najbolj domači pevci pod vodstvom pevovodje g. Wertschniga, ki so izpolnili večji del sporeda. Naš Motej nam je pokazal današnji „Narobe svet“ in zato žel obilo priznanje. „Cigani“ so bili pristni in marsikdo se je dal zmotiti in je pogledal, ko so pobirali darove za društvo. „Župan“ še vedno ugaja in treba bo politične reforme, da pride do besede. Tako je minul prijetni večer v lepem razpoloženju gostov in prirediteljev. Z njim smo otvorili letošnjo sezono in sedaj upamo, da bo zvezin zastopnik končno z nami zadovoljen.

Prireditve v nedeljo, dne 12. marca: Izobr. društvo v Št. Jakobu v Rožu priredi ob 3. uri pop. v dvorani svoj sedmi mesečni sestanek. Na sporedu govor, deklamacije in dva šaljiva prizora. Vabljeni! — Izobraževalno društvo v Dobrli vasi priredi ob 3. uri pop. v dvorani svoj letošnji občni zbor in opozarja nanj člane in članice. Odbor.

GOSPODARSKI VESTNIK

Nasveti umnega gospodarja.

(Konec.)

Največji rak-rani našega gospodarstva sta: našo živino pustimo stradati in jo moramo ob slabi krmi dvakrat tako dolgo krmiti kot bi bilo potreba ob primerni krmi; na polju pridelamo samo polovico pridelka kot bi ga lahko imeli, če bi pridelovali več krmilnih rastlin in če bi bolj skrbeli za gnoj in kompost.

Naši predniki so imeli veliko več travnikov. Ko pa se je začela razvijati industrija in so bile prometne zveze z ostalim svetom slabe, je bila potreba po domačem žitu velika. Več delavcev je rabilo več živeža. Žitne cene so rastle in zato se je kmet vrgel na žitarstvo. Pritegnil je travnike in jih razoral v njive. Deviška zemlja je dobro rodila. Steljo so dajali gosposki gozdovi. Položaj pa se je kmalu spremenil v neprilog kmetov. Prej spočita zemlja je bila izmozgana in je rabila več gnoj. Tej zahtevi naše zemlje zamoremo ustreči le, če naše njive zasejemo delno zopet s krmilnimi rastlinami, ki rabijo manj gnoj. Fižol naj bi v naši prehrani zavzel spet svoje staro spoštovano mesto. Uvažujmo tudi lečo. Kot zelena krma je izvrstna soja, ki da še lep pridelek sočivja, katero živina in prašiči radi jedo v obliki zdroba. Kuhanega bo tu in tam tudi družina rada videla na mizi.

Zboljšujmo našo zemljo! Naša zemlja je peščenata. Kjer je fin pesek pomešan z humusom, nam obrodi. Kjer pa je grob pesek na gramozu, trpe kulturne rastline na suši in

pridelek je malenkosten. Vsak kmet ima gotovo še zemlje, ki je bolj ilovnata ali humozna. Dajmo nekaj te zemlje navoziti na izsušena mesta in videli bomo, da se bo to delo kmalu dobro izplačalo. Mesta ne bodo več trpela na suši. V to svrhu dobro služi tudi šota in močvirnata prst. Najboljša pa je kompostna prst. To delo lahko opravimo tudi v pozni jeseni ali pozimi, ko vprega sicer itak počiva.

Naši travniki in polja trpe večkrat na pomanjkanju apna. Apneni prah, ki se dobi pri apnenicah, je po 2 S kg ali celo zastoni. Privoščimo ga našim travnikom in za postrežbo nam bodo hvaležni. Kjer raste mah, je znak, da zemlja strada apna. Čim ji ustrezemo, mah takoj izgine. In boljši pridelek dobro plača trud. Stari nemški pregovor sicer pravi: Kalk macht reiche Väter und arme Söhne; čes, ker se zemljo preveč izropa. A ta pregovor ne drži povsod in vedno. Rastlina sama rabi apno in tudi zemlja, da razkroji redilne gnojilne snovi in nudi rastlinam potrebno hrano. Pretiravati seve tudi tod ne smemo.

Gospodarjeva skrb je potrebna še drugod. Dobro je treba paziti na kmetijsko orodje. Če vidimo brane ali orala na polju brez gospodarja, sklepamo o njegovi nerednosti. Mokrota lesene dele prej uniči kot uporaba sama. Vozovi in vse orodje bodijo vedno pospravljene pod streho in nikdar na dežju ali solncu ne rabljeni. Če pazimo na svoje orodje, se nam bo dolgo ohranilo in manj bo popravil. Orodje bodi v dobrem stanju. Orač s slabim plugom slabo orje in ne more prav izkoristiti vprege in svoje sposobnosti. On napravi manj in slabše. Zato mora tudi sadež na tej njivi slabše uspevati. Brana ima namen, da izravna ornico, izruje korenjski plevel iz zemlje, zdrobi grudo in spravi semenjsko žito v prst. Zato mora biti ostra in dovolj težka. Za okopavanje okopavin in stročnin rabimo ostre in pravilno nasajene motike, če hočemo, da gre delo dobro od rok.

Vse orodje mora spraviti gospodar pozimi v red, da ga ima ob času potrebe popravljenega in pripravljenega. V zimi naj se orodje pregleda in popravi.

Zimski čas smatramo več ali manj za čas počitka. Zima bodi predpriprava za leto. Vsa dela, ki jih lahko opravimo pozimi, izvršimo v zimskem času, da smo za spomlad pripravljeni in nam ne bo treba prežati na čas za delo na polju. Kajti setev v pravem času in ob pravem vremenu je pol gnoj!

Pozni zimski čas porabimo še za čiščenje naših sadonosnikov. Odžagajmo sadnemu drevju suho vejevje, razredčimo pregoste krone. Očistimo drevje s strguljo in krtačo, kjer je potreba. Nato šele sledi škropljenje.

Sedanja leta zahtevajo dobrega gospodarja. Ni velika umetnost kmetovati v časih gospodarske konjunktore in zadostnih denarnih sredstev. Umetnost pa je dobro gospodariti in svoje gospodarstvo zboljševati v dnevnih krizah!

Zanimiv poizkus. Iz kmetijsko-strokovnega lista „Der Pionier“ posnemamo: Neka kmečka občina v nemškem Württembergu si je privoščila zanimiv triletni poizkus, da potom združne organizacije in skupnega sodelovanja vseh kmetov odpravi vse gospodarske težkoče, s katerimi se mora boriti posamezna kmetija. Kmetje te vasi sedaj skupno obdelujejo zemljo, meje poedinih parcel med obdelovanjem odpadejo, zadruga si je nabavila traktor in obdeluje z njim vse polje. Posamezna poljska dela, katerih s traktorjem ni mogoče izvršiti, so izvedli gospodarji v razmerju do velikosti svojega posestva. Način obdelave mora biti seve enoten in izgleda takole: 1. okopavine (Hackfrucht); krompir. 2. ozimina; 3. poletno žito; 4. detelja; 5. ozimna; 6. poletno žito (oves). Žitna semena so izbirali enotno za vse polje in sicer tista, ki so bila kraju najbolj primerna. Vse kmetije so uvedle knjigovodstvo in na podlagi teh se je videlo ob koncu poizkusa, da se ta način kmetijstva obnese tembolj, čim manj ima kmetija konjev. Na najboljšem je bil gospodar, ki je gospodaril samo s kravami in brez konja: traktor mu je odvezel težko konjsko delo, lažje delo pa je lahko izvršil s kravami. V tretjem

letu tega zanimivega poizkusa so kmetje prodali že 10 konjev. Vseh na poizkusu sodelujočih kmetij je bilo osem. Namesto konjev so si kmetije nabavile krave. Tudi vnovčenje kmetijskega pridelka se je izvedlo združnim potom. V poizkusu pa so zajeli še gospodinjstvo delo: vas je dobila skupno pekarno, pralnico, napravo za konzerviranje mesa, kopalnico itd. Nemški strokovni list pripominja, da se s tem poizkusom nikakor ni hotelo uvesti komunističnega kmetijskega načina, marveč pomagati kmetu in kmetici pri delu, izboljšati kmetijsko proizvodnjo, zvišati dohodke in olepšati kmečko življenje. Z dosedanjimi uspehi tega poizkusa so kmetje prav zadovoljni in nameravajo ohraniti združne naprave tudi po tem. — Kaj naj porečemo k temu poizkusu? Nedvomno kaže v malem velike dobrote združnega in vzajemnega delovanja kmetov ene vasi in ene občine. Vprašanje je le, koliko kmetov bi se našlo v drugih vaseh pripravljениh za enak eksperiment in kako dolgo bi ostalo vzajemno delo nemoteno. Le malo je v rodu še čuta za vzajemnost in solidarnost. Koder pa ga je še, tam pa naj posnemajo rajhsovske kmete vsaj v prvem koraku!

Koroške pivovarne so izdelale v lanskem letu 95.519 hl piva. V primeri s predlanskim letom se je konzum zmanjšal za okroglo 35.000 hl. Največ piva izdelujejo združene koroške pivovarne, nato sledi Gösler A.-G., in še šest drugih manjših pivovaren. Pivovarna na Miklavčevem je izdelala 4799 hl piva. — Vsekakor žega po pivu polahno ponehuje in je odvisna od cvenka v žepih.

V Ameriki ni izgleda na izboljšanje. Gospodarski položaj v Ameriki ostaja obupen kot doslej. V času od 1. do 21. jan. t. l. je krahiralo nadaljnih 141 bank. Več velepodjetij, v prvi vrsti železniške družbe — te so v Ameriki zasebne — stoje pred bankrotom. Ford je ukinil svoj obrat v velikih avto-tovarnah v Detroitu. Nazorno slika položaj v Ameriki zahteva 39 južno- in srednjoameriških držav, ki zahtevajo ločitev od 9 vzhodnih, predvsem industrijskih držav. Amerikanci stavijo svoje največje nade na novega prezidenta Roosevelta.

Države menjavajo medseboj blago. V Evropi se vedno bolj udomačuje nov način mednarodne trgovine, takozvana kompenzacijska trgovina. Države si uvoženega blaga ne plačujejo več z denarjem, marveč z drugim blagom. Taka trgovina že obstoja med našo državo in Poljsko. Avstrija pošilja na Poljsko hišno opravo in zato dobavlja poljski les. Enaka kompenzacijska pogodba je v načrtu med Jugoslavijo in Nemčijo. Jugoslavija bi izvažala poljske pridelke, živino, konopljo, hmelj, in zato dobavljala iz Nemčije industrijske izdelke, stroje i. dr. — Kar se torej v malem godi na kmetih, da začenjajo gospodariti brez denarja, to postaja potrebno tudi že za mednarodno trgovino.

Velikovski trg minulega tedna: Biki 60—70, pitani voli 90—1.—, vprežni voli 80—90, mladi voli 70—80, molzne krave 65—80, klavne krave 45—65, telice 70—80, ovce 50, jajca 11—12, sirovo maslo 3.20—4.40, stare kokoši 2.00—2.80. — Pšenica 32—33, rž 23—24, oves 13—14, ječmen 17—18, nova koruza 13—14, ajda 21—22 grošev za kg.

Listnica uredništva: Gosp. M. G. v V. Hvala za laskavo priznanje! — G. V. S. pri V. Vašo željo glede strokovnih knjig smo sporočili pristojnemu mestu. V prosvetnem delu našega lista želimo članek „Pomen in cilj človeškega življenja“. Čim bo pripustil prostor, radevolje ustrezemo. — G. T. K. v R. na R. Vaš članek o neznosnih postavah je sicer stvaren dovolj, preze pa ogroženost vsega gospodarskega položaja v državi in deželi. Smo

Poceni posojila

za zidavo ali nakup lastnih domov, posestev, odplačilo visoko obrestovanih hipotek in ureditev zapuščinskih zadev potom

AUSTRO - THURINGIA

reg. Baukredit- und Spargenossenschaft m. b. H.

Wien IV., Favoritenstr. 44, telefon U 42-2-43.

Poslovalnica: Villa ch, Burgenlandstrasse 26.

Pojasnila zastonj. Seriozni sodelavci se iščejo. 40

mnenja, da bi povečanje nezadovoljnosti bilo zopet le v škodo ljudstvu samemu. — **Našim dopisnikom:** Veseli smo živahnega Vašega sodelovanja. Verujte, da vršite z rednim poročanjem domačih novic hvaležno narodno delo. Zdravi!

Vabilo na

22. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice v Štebnu pri Beljaku, reg. zadruga z neom. zav. ki se vrši

v nedeljo dne 19. marca t. l. ob 3. uri popoldne v posojilniškem prostoru v Štebnu.

Dnevni red:

1. Čitanje in odobritev zapisnika o zadnjem obnem zboru.
2. Revizijsko poročilo.
3. Poročilo načelstva in nadzorstva.
4. Odobritev računskega zaključka za leto 1932.
5. Slučajnosti.

Ako ob določeni uri ne bo navzočih predpisano število združnikov, se vrši pol ure pozneje občni zbor brez ozira na število navzočih združnikov. — K obilni udeležbi vabi vse združnike načelstvo. 39

Vabilo

k

letnemu občnemu zboru

Hranilnice in posojilnice v Šmihelu pri Pliberku, registrovane zadruga z neomejeno zavezo, ki se vrši dne 26. sušca 1933 ob 3. uri popoldne v združni pisarni.

Dnevni red:

1. Čitanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Poročilo načelstva in nadzorstva.
3. Revizijsko poročilo.
4. Razdelitev čistega dobička.
5. Volitev novega načelstva in nadzorstva.
6. Slučajnosti.

41

Načelstvo.

Vabilo.

Hranilnica in posojilnica za Št. Štefan na Zili in okolico, registrovana zadruga z neomejeno zavezo, bo imela dne 19. marca 1933 ob pol 11. uri dopoldne v hranilničnih prostorih pri p. d. Korperju v Št. Štefanu na Zili svoj

občni letni zbor

s sledečim sporedom:

1. Poročilo o delovanju zadruga v letu 1932.
2. Letni račun in potrdilo istega.
3. Volitev novega odbora.
4. Slučajnosti.

K obilni udeležbi vabi vse združnike odbor. 42

Zahvala.

Strašen požar 11. septembra 1932 je vpepelil našo vas tako, da smo stali pred zimo brez strehe, brez živil, brez krme in deloma tudi brez obleke. Težko bi nam bilo prestat zimo, da se nas niso usmili blaga srca, ki so nam z veliko požrtvovalnostjo prihitela z darovi in podporami na pomoč. Za deležno pomoč se vsem našim blagim dobrotnikom tem potom prav iz srca zahva jujemo. Posebno se še zahvaljujemo našemu županu, g. Francu Spitzerju, č. gg. župnikom v Bilčovsu in St. Ilju, okrajnemu glavarstvu v Celovcu, Politicnemu in gospodarskemu društvu v Celovcu ter vsem posameznim darovalcem iz naše kakor iz vseh sosednih občin.

Naj vsem povrne njih dobrotljivost Bog s svojim blagoslovom! Pogorelec.

Zgornja Vesca, dne 1. marca 1933. 43